

Diriliş Saati Dergisi Söyleşi – Dursun Çiçek

Diriliş Saati Dergisi. Eylül Ekim 2017, Sayı: 35

Akif ağabeyle ilk karşılaşmanız ve tanışmanız nasıl oldu? Akif ağabeyle dostluğunuz nasıl devam etti?

1982 yılında Kayseri'ye Büyük Doğucuların oluşturduğu Söğüt Fikir Kulübüne beni Necip Fazıl göndermişti. Orada oğullarım var git bul onları diyerek. Geldim, buldum... Akif Emre'nin izlerini ilk orada gördüm. Bir anlamda onun izlerine hatıralarına rastladım öncelikle.. Benden önceki süreçte MTTB döneminde ve daha sonra da Söğüt döneminde 1975-80 arası süreçte Kayseri'de iken gelip gittiği Ali Biraderoğlu'nu dinlediği bir yer. Kayseri'nin en önemli fikir ve düşünce merkezi. Zaten Kayseri deyince akla Söğüt ve Akabe gelir, İslamcılık düşüncesi bakımından. İstanbul'a gitmişti ama ismi sık zikredilir ve güzellikle zikredilirdi. Sonraki yıllarda yine Söğüt'te bir bayramlaşmada karşılaştık. Hiç konuşmamıştık. 1991 yılından itibaren daha sık karşılaşmaya başladık. Akif Abi'nin eşi benim de sınıf arkadaşım. Yakınlığımızın böyle bir boyutu da vardı. Hem fikri sebepler hem de ailevi sebeplerle bu yakınlık daha da pekişti.

1994 yılından itibaren ise neredeyse hiç kopmayacak biçimde sürekli dostluk, arkadaşlık, fikirdaşlık, abilik, gönüldaşlık ilişkisi çerçevesinde beraberdik. Ben Kayseri'de o İstanbul'da olmasına rağmen haftada iki kez telefon görüşmeleri, benim sürekli İstanbul'a gidip gelmeleirim ve onun Kayseri'ye daha sık gelip gitmesi bu ilişkiyi daha da derin hale getirdi. Benim için vefat ettiği döneme kadar İstanbul Akif Abiydi. Yaz tatili neredeyse 50-60 gün sömestride 15-20 gün sürekli İstanbul'da kalırdım ve bu kalışın neredeyse önemli bir kısmı onunla geçerdim. Ofisinde kahvaltı ile başlayan sohbetler bazen akşam yemeğinde biterdi..

95'ten itibaren haftada bir Yeni Şafak'ta onun teşvikiyle Hayrettin Oğuz müstear ismiyle yazmaya başladım. Bu ismi de bana o vermişti. Yazılarımı, çalışmalarımı inceleyen ve yönlendiren, fotoğrafımın içeriğinde önemli katkıları olan ve en son bir yıl önce çıkarmaya karar verdiğimiz, genel yayın yönetmenliğini yaptığım Düşünen Şehir Dergisi'ne isim babalığı yapıp dergimizin genel yayın danışmanlığını da üstlenen, vefat ettiği günün akşamına kadar sürekli konuştuğum, paylaştığım, evinde yatacak, evimde yatacak kadar aileden kabul ettiğim bir abimdi o benim.. Moriskolarla ilgili belgeselin ilk ve ham halini ilk benim evimde izlemiştik. İki gün bende kalmıştı. Hatta ham hali hala arşivimdedir. Sanırım televizyonlarda yayınlanan halinden daha uzun.. Yazılarının ilk halini de özellikle İstanbul'da odasındayken veya Kayseri'de yazarken, zaman zaman da mail vasıtasıyla ilk okuyanlardanım diyebilirim. Ve tabi bunun dışında Kayseri'ye geldiğinde birlikte yaptığımız yolculuklar.. Erciyes'in etrafında, Mimar Sinan'ın izinde dağ, tepe, vadi demeden hem fotoğraf çekip hem de mekan üzerine yaptığımız o uzun konuşmalar..

İnsancılığı öğrendim diyorsunuz Akif ağabeyden. Ne gördünüz Akif ağabeyin suretinde? Derin bakışlarında?

Akif Abi içindeki gönül dağında ıssız ve yalnız yaşayan bir adamdı. Özellikle Türkiye'deki İslamcılığın ve İslamcılarının hali pür melali onu çok üzüyordu. Bilhassa son 3-4 yıldır üzüntülerine birebir yüzlerce kez şahidim. Bu anlamda onun sureti benim için hem kesilmemesi gereken umut hem de realiteyi gözden kaçırmamak bağlamında bir karamsarlıktı.

Sürekli Erciyes'e bakarak büyüyen bir insandı Akif Abi. Çocukluğu Erciyes'i seyrederek geçmiş.. Evleri Erciyes ile karşı karşıya. Fotoğraflarını çekerken bunu o kadar çok hissedirdim ki.. Yüzünde, duruşunda, hep o dağı gördüm. Erciyes'i en çok onda gördüm. Onun sureti bu anlamda bir dağdı benim için. Sağlamlık, tutarlılık, samimiyet, aidiyet, fitrat ve umut..

Sonra içine doğru büyüyen ve genişleyen bir insanı gördünüz onun suretinde. İçindeki dünyayı o yazılarına eserlerine yansıttı. Onun suretinde Doğu Türkistan'ı, Endülüs'ü, Bosna'yı, Afrika'yı, Filistin'i, İstanbul'u, Semerkant'ı, Taşkent'i v.s her mekânı gördünüz. Bu anlamda bakışları ve yüzündeki ifade bir şeylerin tecellisi ve tezahürüydü.

Bakışlarındaki ufuk da hep aynı sınırlar ve sınırsızlıklarla ilgiliydi. Erciyes'ten Aladağlar'a bakarken sanki Endülüs'e bakıyor, oradaki El-Hamra'nın gölgesinde oturuyordu. Ya da Kudüs'te Mescid-i Aksa'nın içinde.. Erciyes, Mimar Sinan ve Süleymaniye üzerinden saatlerce hem de Erciyes'in bağrında konuşurduk. Biz de Süleymaniye'yi Erciyes sayıp ona bakıyoruz ve Erciyes'i görüyoruz, hissediyoruz, yaşıyoruz derdi.

Kayseri'ye her geldiğinde mutlaka Erciyes'e ve diğer dağlara giderdik. Bu tutumda Efendimiz'in bunaldığında ferahlamak için dağlara gitme sünnetinin elbetteki bize yansıyan boyutları vardı. O bile tesadüf değil, bir şuurun, bilincin, duruşun, idrakin sonucuydu.

Bazıları onun suretini gördüğünde otoriter bir duruş, gergin veya asık suratlı bir insan algılamasına düşebilirlerdi. Yukarıda da belirttiğim gibi bu onun "yarım oluşlar" "kolaycılık", "ucuzculuk" ve oportünist tutumlarla ilgili can sıkıntısı idi. Hayatta benim tanıdığım en merhametli, en samimi ve sıcak insanlardan biriydi Akif Abi.

Sureti ile sireti birbiriyle örtüşen birbirini nakzetsen enden insanlardan biriydi o.

"yolda olmak, sonu olmayan bilinmeze doğru çıkılan yolculuğun her adımında harf harf, satır satır yazılması demektir" diyor Çizgisiz Defter'inde Akif ağabey. Onunla çokça yolculuk yaptınız, sayısız fotoğrafını çektiniz. Hiç unutamadığınız anlarınız oldu mu bu yolculuklar esnasında. Bizimle paylaşır mısınız?

Onun için yol hali ve yolda olma bilinci bu dünyada Müslüman'ca yaşamamanın da diğer adıydı. Çünkü yol bitmeyecekse yolculuk da bitmemeliydi. Alıkoyucu duraklarda inenler veya oraya hedefe varılmışçasına İslami anlamlar yükleyenler, kendilerini merkeze alıp, İslam'ı kendi eksenlerinden ibaret görenler Akif Abi için hep oportünist insanlardı. O hep bunun

bilinciyleydi ve bunu da onlarca kez yazdı anlattı. Biz yolda olmakla, yolculukla mükellefiz bilinci ile hareket eden bir insanın metodolojisi de buna uygun olurdu. Amaç birinci derecede sonuç almaktan ziyade örnek insan olabilmektir ve bir ahlak göstergesi ilkesi bırakabilmektir. Çünkü kaybettiğimiz şey buydu. O bir duruşu gösterirken aslında yolda olmanın ve yolculuk halinin metodolojisini de göstermeye çabalıyordu. İzler, Çizgisiz Defter ve daha sonra çıkacak bir iki kitabı bu eksende yazılan kitaplar. Akif Abi'nin özellikle gezi notları ve bu gezi notlarında yolda olmak, mimari, şehir, yolculuk, medeniyet, şiir, sanat ve edebiyatla ilgili yazdıkları avami tabirle "lay lay lom veya suya sabuna dokunmayan" yazılar değildir. Bilakis Akif Abi'nin asıl İslamcılık yazıları bunlardır.

Akif Abi'yi diğer İslamcılardan ayıran en önemli özellik bu yanındır. O hamaset yapma, literal olma ya da siyasal iktidara göre kelimeler ve cümleler kurma kaygısıyla, "epistemolojik ontolojik saplamalar" yaparak şöyle desinler böyle desinler derdinde olmayan bir adam olduğu için, İslamcılığın teorik boyutunun ötesinde (ki bu boyutun en ciddi anlamda olduğu insan Akif Emre'dir) pratik boyutunu yaptıkları ile belgeselleri ile yolculukları ve yolda olma halleri ile gösteren bir insandır.. O kelimelerin ve cümlelerin ötesinde insanlara mekânlarını, eserlerini, somut ve pratik yanlarını gösteriyordu.

Onunla bütün yolculuklarımızda bunları konuşurduk. Endülüs belgeselini izlediğimde "asıl İslamcılığın bu biliyorsun değil mi abi" dediğimde o bakışını ve gülüşünü unutamam. Erciyes'te de, Aladağlar'da da, Kapadokya'da da ya da bir şehrin, bir köyün eski camiinde, sokaklarında da onun derdi pratiğe ait bir izi somutlaştırıp ortaya çıkarmaktı. Fotoğrafı bunun için çekirdi. Turistik bir bakış açısı veya kaygısıyla fotoğraf makinesi taşımazdı.

Sayırsız hatıralar var onunla elbette. Ve onun fotoğraflarını çekerken.. Ama en önemlisi Erciyes'in arkasında Şem'un el Gazi türbesi ve tepesi diye bilinen Evliya tepesine çıktığımızda oradaki sohbetimiz ve yaşadığımız anlar ne kelimelerle ne de fotoğraflarla ifade edilecek türden değildi. Her seferinde iyi ki getirdiniz buraya diyerek yazdığı yazıları o an hissedirdim. O türbenin önünde eğilmiş bir ağaç vardı. Abi oturur musun dedim. Gülümsedi.. Gördün değil mi dedi. Neyi gördüğümü görmüştü. Esprisini ve takılmasını da bırakmayarak "nasılsa vermiyorsun hiçbir fotoğrafımı oturmuyacağım ama neyse kıyamadım sana" dedi ve oturdu. O silüet fotoğrafı çektim. Benim için en önemli Akif Emre fotoğrafıdır o. Sonra ilk kez o fotoğrafı maille gönderdim ona. Mailde şunlar yazıyordu:

Tek ve Tenha

Ruhumun fotoğrafını çekmişsin

Maneviyatı var

Allah razı olsun

Evet.. Ruhunun fotoğrafını çekmek. O, o ağacın altına oturduğunda biliyordum ki Kudüs'teydi, Bosna'da, Endülüs'te, Doğu Türkistan'da, Mekke'de idi.

O yolculuklarda fotoğraflar ise başkaydı ikimiz için de. O da ben de fotoğrafı bir ifade biçimi bir araç olarak kabul ediyorduk. Fotoğrafın son dönemlerdeki tüketim biçimini çok iyi görüyorduk. Surete saplanıp kalma, onu araç olmaktan çıkarıp bizatihi amacın kendisi yapma süreçlerini üzümlere izliyorduk. Oysa biz fotoğrafı bir yazı gibi görüneni ifade etme aracı olarak değerlendiriyorduk. Yeni bir görüntü yaratarak görüneni örtmek gibi bir niyetimiz olamazdı zaten. Fotoğraf yolculuğumuzun suret yanığıydı. Onu fotoğraf çekerken o kadar çok fotoğrafladım ki.. Yazısını yazarken ki hali neyse, bir konferansta konuşurken ki hali neyse fotoğraf çekerken de oydu.

Akif Emre, kendini dışarıda tutanların yaşadığı yalnızlığı yaşadı, kimsenin adamı olmadı. Akif ağabeyin yalnızlığı hakkında neler söylersiniz?

Yalnızlığı kimsesizliğinden değildi. O kalemin ve dilin ishal olduğu, İslami değerlerin modern değerlere peşkeş çekildiği, herkesin makam mevki, para, şöhret peşinde savrulduğu ve kavrulduğu bir dönemde yalnızlığı tercih etti. Bir Müslüman'ın yapması gerekeni yaptı. Birilerinin bu kolaylıktır asıl sahaya girip mücadele etmek gerekir diyenlerin mücadelesini de halini de parasal makamsal ve mevkisel olarak geldikleri yeri de görüyor ve biliyordu zaten. O fikrin ne fahişesi oldu ne zamparası...

Sekülerleşeceklerini tahmin ettiği insanları zaten umursamazdı. Lakin daha önce çizgisi olan ve kendileriyle belli bir fikirdaşlık, gönüldaşlık ekseninde hukuku olan insanların gücün ve siyasetin meşrulaştırılması adına yaptıklarına dayanamazdı. Gözlerinin bu anlamda kızgınlıkla beraber dolu dolu olduğuna defalarca şahit oldum.

Kimin kendisini niçin aradığını çok iyi bilirdi. Zamanın ruhundan ve mekânın şuurundan Akif Abi hiç kopmadı. Bunu çok iyi bildiği için sekülerleşmeyi çok iyi görürken bir o kadar da yalnızlaştı. Ve bu yalnızlık belki de o ve onun gibi birkaç insanı hala korumaya devam ediyor. Şunu çok iyi bilirdi, modernite ile yatağa girdiğinizde sabah muhafazakâr olarak kalkarsınız. Bunun içindir ki onun İslamcılık kavramını, dindar, muhafazakâr, sağcı, milliyetçi, liberal kavramlarını kullanımını çok çok iyi bilmek gerekiyor. Akif Abi bir İslamcıydı ama muhafazakâr olarak eleştirdiği insanlar da kendilerini İslamcı olarak tanımlıyordu. Bunların altının önemle çizilmesi gerekiyor.

Onun İslamcı olması kategorik anlamda onu yaşadığı dönemdeki bir gruba veya kesime ait kılmıyor aksine yalnızlaştırıyordu. Ama tarihsel anlamda bunun içi boş değildi ve aidiyetinin somut göstergelerini zaten yazıyordu ve söylüyordu. Onun İslamcılık ekseninde eleştirdiği insanlar Post-İslamcılardı. Kendi anladığı anlamda İslamcılık ve İslamcının yalnız olduğunu o da biliyordu.

Kemiyet değil keyfiyet adamı olduğu için hiçbir zaman yarım oluşlara tevessül etmedi. Bunun içindir ki konferans, panel veya dar kapsamlı toplantılara gitmeyi kararlaştırırken, çağırınların niteliğini ve mahiyetini çok iyi bilir ve ona göre karar verirdi. Bazen bir evde 20 kişilik bir

sohbet onun için televizyonların canlı yayınladığı, gazetelerin manşetten verdiği toplantı ve konferanslardan daha önemli ve etkiliydi.

İmaj, gösteri, popülerlik, sosyal medya fenomenliği ve benzeri hastalıkları o kadar iyi biliyordu ki bunları kullanırken bile sade ve yalın idi. Tek ve تنها idi. Kemiyyet olarak tek ve تنها bir adamdı, lakin keyfiyet anlamında imajların ve gösterilerin göremeyeceği ve idrak edemeyeceği kadar çoktu ve kalabalıktı.

Son olarak Dursun Çiçek için Akif Emre demek ne demek?

Sadece suretini değil sirketini de idrak ettiğim, özümsemeye çalıştığım can dostum. Bana göre içinde yaşadığımız yüzyılın terkipçi ve pratik İslamcısıydı Akif abi.. Herkesin siyasal İslam bağlamında sekülerleştiği, cemaatsel ve tarikatsal bağlamda adeta “kiliseleştiği”, düşünsel anlamda “yabancılaştığı ve sekülerleştiği” dönemde yalnızlığı tercih ederek, gelenekten getirdiklerini ve özellikle de terkipçi niteliğiyle hep canlı ve diri tuttu. O zaten pratik olarak tarihte yaşanmış, örnek olarak somutlaşmış tecrübeler ve onların bıraktıklarını geldiği ana damar ekseninde okur, anlar ve yorumlardı. Tasavvufi yanını en iyi bilenlerden olduğum için tasavvufi neşve, tefekkürü derinlik ve tarihsel anlamda ehli-sünnet usule olan bağlılık, Filistin ve Bosna ekseninde verilen pratikler onun için nitelediğim terkipçi ve pratik İslamcı tanımlamasının iç boyutudur. Dolayısıyla o birilerinin yaptığı gibi hamaset dolu yazılar ve konuşmalarla değil, duruşu, yaşayışı ve eseriyle benim için en temel kilometre taşı ve hafızadır.

Son zamanlarda bazı İslamcı çevrelerin Akif Abi’yi kendi meşrepleri ve “üstadları” eksenine oturtmaları gayretlerini biraz şaşkınlıkla ve biraz da tuhaf bir biçimde seyrediyorum. Maalesef böyle bir insanı anlama yerine, kendi ekollerine eklemleme çabası sadece Akif Abi’yi tüketme çabasından başka bir şey değildir. Ancak onun yalnızlığını paylaşan üç beş insan bunun farkındadır ve bu yapılanların altını ve üstüne çizecek ve elbette paranteze alacaktır. Zaten Akif Abi’nin terkipçi özelliği onu ait olduğu gelenekten koparmaya yetmez. Çünkü o Allah rızası için yapılan tüm çabaları, ana damarın dışından bile olsa asla ve asla yok saymadı. Onu bütüne eklemledi. Çünkü derdi bütünün derdiydi. O tam olanın, eksilmez olanın derdindeydi. Bunun için meşrep olarak kendisinin tasvip etmediği yerlere konuşmaya gitmesi, o insanlarla fikri sohbetinin olması bir aidiyetle ilgili değil, terkipçi özelliğinin yansımasıydı. Çünkü Allah rızasını gözeten insanların metodolojik ayrılıkları onun için onları ötekileştirmeyi gerektiriyordu. Fakat zerre kadar ihaneti sezdiği, nefsi, heva ve hevesi için çırpınan insanları ise, kendi söylediklerini bile paylaşmış olsalar asla ve asla benimsemi ve onlarla hiçbir biçimde bir bağ kurmadı.

Sonuç olarak o Dursun Çiçek için;

İslam dünyasının mekân boyutunu fotoğraf fotoğraf, gezi gezi, yazı yazı somutlaştıran, yaşatan ve unutturmayan adamdır.

Abi'dir

Gönüldaştır

Erciyes'tir

Fikir Namusudur

Usuldür

Terkiptir

Vicdandır ve Duruştır..